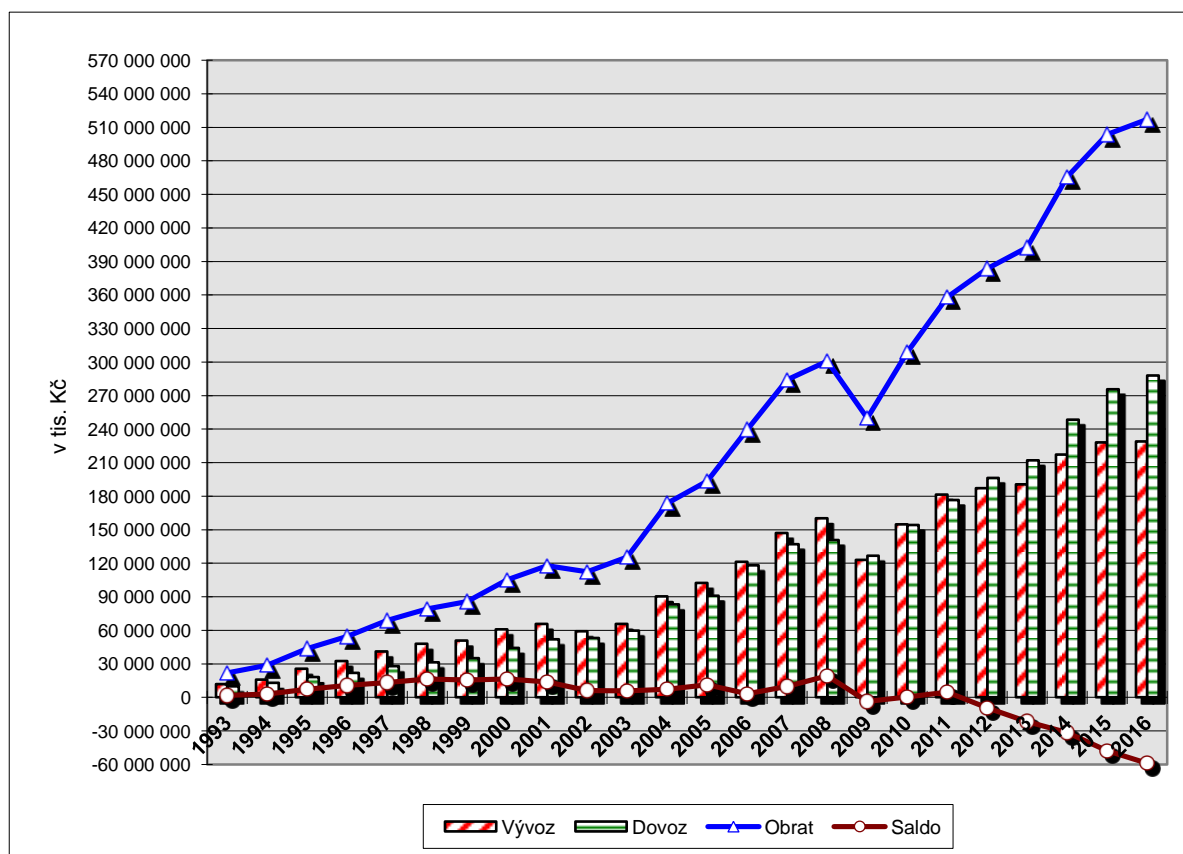

Základní charakteristiky a aktuální vývoj obchodu mezi Českou republikou a Polskem

Vzájemný obchod mezi Českou republikou a Polskem od roku 1993 (údaje v tis. jednotek)

	Vývoz			Dovoz			Obrat			Saldo
	Kč	poř.	Index	Kč	poř.	Index	Kč	poř.	Index	Kč
1993	11 947 273	7.	-	10 006 994	10.	-	21 954 267	8.	-	1 940 279
1994	15 898 692	5.	133,1	12 887 810	10.	128,8	28 786 502	8.	131,1	3 010 882
1995	25 497 042	4.	160,4	18 079 130	9.	140,3	43 576 172	6.	151,4	7 417 912
1996	32 632 065	4.	128,0	22 014 509	9.	121,8	54 646 574	6.	125,4	10 617 556
1997	41 160 281	4.	126,1	27 830 410	9.	126,4	68 990 691	6.	126,2	13 329 871
1998	47 821 470	4.	116,2	31 276 521	9.	112,4	79 097 991	5.	114,7	16 544 949
1999	50 756 287	4.	106,1	35 015 588	9.	112,0	85 771 875	5.	108,4	15 740 699
2000	60 898 285	4.	120,0	44 332 172	9.	126,6	105 230 457	6.	122,7	16 566 113
2001	65 788 218	5.	108,0	52 014 688	9.	117,3	117 802 906	7.	111,9	13 773 530
2002	59 207 620	5.	90,0	53 176 446	8.	102,2	112 384 066	7.	95,4	6 031 174
2003	65 673 015	5.	110,9	59 809 231	8.	112,5	125 482 246	6.	111,7	5 863 784
2004	90 426 390	4.	137,7	83 113 388	5.	139,0	173 539 778	4.	138,3	7 313 002
2005	102 341 418	4.	113,2	90 999 588	5.	109,5	193 341 006	3.	111,4	11 341 830
2006	121 387 421	3.	118,6	118 043 336	4.	129,7	239 430 757	3.	123,8	3 344 085
2007	147 054 403	3.	121,1	137 150 246	3.	116,2	284 204 649	3.	118,7	9 904 157
2008	160 103 904	3.	108,9	140 796 176	4.	102,7	300 900 080	3.	105,9	19 307 728
2009	123 064 482	3.	76,9	126 644 134	3.	89,9	249 708 616	3.	83,0	-3 579 652
2010	154 643 502	3.	125,7	154 241 344	3.	121,8	308 884 846	4.	123,7	402 158
2011	181 474 996	3.	117,4	176 663 859	3.	114,5	358 138 855	4.	115,9	4 811 137
2012	187 114 681	3.	103,1	196 377 307	3.	111,2	383 491 988	3.	107,1	-9 262 626
2013	190 435 696	3.	101,8	212 005 127	3.	108,0	402 440 823	3.	104,9	-21 569 431
2014	217 113 711	3.	114,0	248 355 801	3.	117,1	465 469 512	3.	115,7	-31 242 090
2015	227 941 668	3.	105,0	275 619 938	3.	111,0	503 561 606	4.	108,2	-47 678 270
2016	229 138 114	3.	100,5	288 884 681	3.	104,8	518 022 795	2.	102,9	-59 746 567
1-9/2016	169 784 305	3.		215 038 129	3.		384 822 434	2.		-45 253 824
1-9/2017	186 270 793	3.	109,7	215 846 180	3.	100,4	402 116 973	2.	104,5	-29 575 387

Polská republika je našim tradičním obchodním a hospodářským partnerem. Polsko je součástí jednotného vnitřního trhu v rámci svého členství v Evropské unii od roku 2004, podílí se na úzké spolupráci v rámci Visegrádské skupiny. Výše uvedená tabulka a graf dokumentují v podstatě nepřetržitý růstový trend (s výjimkou krizového období 2009) a postupné upevňování pozice Polska mezi našimi nejvýznamnějšími obchodními partnery: Polsko si udržuje na tomto žebříčku od roku 2006 nepřetržitě 3. místo podle dosaženého obrátu, vývozu (v obou případech za SRN a Slovenskem) i dovozu (za SRN a Čínou).

K absolutnímu poklesu došlo pouze v roce 2009 v důsledku hospodářské krize – náš vývoz do Polska se snížil o 23 % a dovoz o 10 %. V průběhu roku 2011 již byla překonána předkrizová hodnotová úroveň našeho exportu do Polska, což nelze – vzhledem k hloubce jeho propadu – u tak významného obchodního partnera hodnotit jinak než velmi pozitivně. Obchodní obrat v tomto roce přesáhl 358 mld. CZK při kladném saldu obchodní bilance. Připomínám, že obchodní bilance je termínem v zahraničním obchodě, který představuje rozdíl mezi vývozem a dovozem.

Za rok 2012 tempo růstu našeho exportu do Polska v meziročním srovnání výrazně pokleslo. Naproti tomu polský dovoz v tomto roce vzrostl o více než 11 %. V důsledku takto rozdílného vývoje se dostala naše obchodní bilance do pasíva. V průběhu let 2013, 2014 a 2015 pokračuje růstová tendence vzájemného obrátu při nižším tempu růstu vývozu než dovozu.

Údaje za rok 2016 potvrzují rozdílnou tendenci růstu vývozu a dovozu, kdy český vývoz vykazuje pouze nepatrný nárůst a index růstu dovozu dosáhl úrovně 104,8. Tímto vývojem se dále prohloubilo pasivum obchodní bilance. Obrat vzájemného obchodu však nadále vzrůstal.

Díky tomu se v průběhu roku 2016 Polsko podle dosaženého obrátu posunulo na druhé místo za Německo. Důvodem je skutečnost, že obchod se Slovenskem vykázal za sledované období pokles a Polsko ho díky růstu vzájemného obchodního obrátu v pořadí našich nejvýznamnějších obchodních partnerů předstihlo. Druhá pozice Polska byla potvrzena jak údaji ke konci roku 2016, tak i údaji za 1. pololetí 2017.

Data za leden - září 2017 naznačují v meziročním srovnání značné zlepšení situace v našem vývozu a stagnaci dovozu, což má za důsledek snížení pasíva obchodní bilance v meziročním srovnání.

Které jsou nejvýznamnější obchodovatelné položky vzájemného obchodu s Polskem?

Z hlediska statistiky lze na zahraniční obchod aplikovat více druhů klasifikací. V následujících srovnáních budu vycházet ze Standardní mezinárodní klasifikace zboží (zkratka SITC z anglického Standard International Trade Classification). Tato může být různě podrobná. Hovoříme pak o jednomístné až pětímístné klasifikaci.

Pro představu čtenáře, v roce 2016 bylo podle této pětímístné nomenklatury evidováno v česko – polské relaci ve vývozu 2511 a v dovozu 2469 položek.

Jako příklad jiného systému můžeme uvést tzv. Harmonizovaný systém (HS) mezinárodní klasifikace zboží. Jeho 6místný numerický kód v témže roce 2016 zaznamenal v našem exportu 3870 položek a v importu 3825 položek. Podotýkám, že ani uvedená 5místná SITC ani 6místná HS klasifikace ještě zdaleka nerozlišují konkrétní zbožové položky. Ty rozlišuje na základě uvedeného Harmonizovaného systému celní statistika.

Jedná se o tzv. Kombinovanou nomenklaturu zboží klasifikace, která se používá v Evropské unii i v České republice, konkrétně její 8místný numerický kód.

Vraťme se ale k jednomístné SITC- nomenklatuře, která ve formě níže uvedené tabulky poskytuje základní přehled o podílech jednotlivých zboží tříd na česko – polském obchodě v posledních dvou letech.

SITC	Název	Podíl v %			
		Vývoz 2015	Vývoz 2016	Dovoz 2015	Dovoz 2016
0	Potraviny a živá zvířata	6,7	6,8	11,9	10,9
1	Nápoje a tabák	0,8	0,9	1,6	1,7
2	Suroviny nepoživatelné, bez paliv	3,7	4,1	2,5	2,0
3	Minerální paliva, mazadla a příbuzné materiály	2,2	2,6	6,3	6,6
4	Živočišné a rostlinné oleje a tuky	2,2	2,0	1,6	1,9
5	Chemikálie	10,8	10,2	9,2	9,8
6	Tržní výrobky tříděné hlavně dle druhu materiálu	25,1	23,0	26,9	25,5
7	Stroje a přepravní zařízení	37,7	40,0	28,7	28,3
8	Různé průmyslové výrobky	10,6	10,3	10,9	13,1
9	Nespecifikováno	0,1	0,1	0,3	0,2
	Celkem	100,0	100,0	100,0	100,0

Hovoříme zde o tzv. komoditní struktuře vzájemného obchodu s Polskem. Je zřejmé, že za sledované období je tato komoditní struktura víceméně stabilní.

Pokud bychom za poslední dva roky sledovali vzájemný obchod podle 2místných SITC-kódů a vygenerovali 10 TOP položek v exportu a importu, dospěli bychom k následujícím údajům.

Vývoz do Polska dle dvojmístné nomenklatury SITC

SITC	Název	Rok 2015		Rok 2016	
		podíl v %	pořadí	podíl v %	pořadí
78	Silniční vozidla	14,36	1	16,29	1
77	Elektrická zařízení, přístroje a spotřebiče, j.n.	6,57	2	6,76	2
67	Železo a ocel	6,51	3	6,50	3
89	Různé výrobky, j.n.	5,17	4	5,20	4
69	Kovové výrobky, j.n.	4,97	5	4,64	5
75	Kancelářské stroje a zařízení k automat. zpracování dat	4,32	6	4,21	8
76	Zařízení pro telekomunikace a pro záznam a reprodukci zvuku	4,30	7	4,39	7
74	Stroje a zařízení všeobecně užívané v průmyslu, j.n.	4,00	8	4,55	6
68	Neželezné kovy	3,65	9	(1,41)	23
64	Papír, lepenka a výrobky z nich	3,03	10	3,08	9
57	Plasty v prvotní formě	(2,91)	11	2,73	10
	Celkem Top 10 položek v příslušném roce	56,89		58,35	

Dominující položkou našeho vývozu jsou silniční vozidla. Podíl neželezných kovů se v roce 2016 podstatně snížil. Těchto 10 TOP položek SITC 2 se podílelo v roce 2016 téměř 59 % na celkového vývozu, což vypovídá

o poměrně značné koncentraci vývozu do Polska (která navíc proti roku 2015 – byť nepatrně - dále vzrostla). Sestava TOP 10 vývozních položek je v posledních dvou letech velmi stabilní (pouze 1 přesun).

Dovoz z Polska dle dvojmístné nomenklatury SITC

SITC	Název	Rok 2015		Rok 2016	
		podíl v %	pořadí	podíl v %	pořadí
78	Silniční vozidla	9,92	1	10,21	1
68	Neželezné kovy	7,96	2	5,96	2
67	Železo a ocel	6,34	3	5,50	7
71	Stroje a zařízení k výrobě energie	5,70	4	5,58	6
77	Elektrická zařízení, přístroje a spotřebiče, j.n.	5,54	5	5,68	5
69	Kovové výrobky, j.n.	4,79	6	5,83	3
82	Nábytek a jeho díly	4,74	7	5,79	4
89	Různé výrobky, j.n.	4,16	8	4,81	8
33	Ropa, ropné výrobky a příbuzné materiály	3,20	9	3,64	9
76	Zařízení pro telekomunikace a pro záznam a reprodukci zvuku	2,97	10	(2,58)	11
01	Maso a masné výrobky	(2,69)	12	2,66	10
	Celkem Top 10 položek v příslušném roce	55,31		55,66	

Je zřejmé, že mezi TOP 10 položkami v polském vývozu do České republiky tolik „nevycházejí“ silniční vozidla, i když jsou na prvním místě. K tomu nutno podotknout, že se nejedná pouze o hotové výrobky, ale také jejich součásti. I v dovozu z Polska je patrná značná koncentrace do uvedených zbožových skupin. Za zmínku stojí pokles podílu dovozu železa a oceli a neželezných kovů. Naproti tomu se o cca 1 % zvýšil podíl SITC 69 (kovové výrobky) a SITC 82 (nábytek a jeho díly). Znamená to další navýšení podílu sofistikovanějších výrobků (tedy výrobků s vyšší přidanou hodnotou) na vzájemném obchodě.

Než přejdu k závěrečné části článku, považuji za potřebné zdůraznit následující skutečnosti:

- Vzájemný obchod s Polskem je z hlediska našeho zahraničního obchodu svým způsobem success story. S žádnou ze sousedních zemí, které patří mezi naše nejvýznamnější obchodní partnery, nedosáhl obrát vzájemného obchodu od vzniku České republiky v roce 1993 tak vysokého průměrného ročního tempa růstu, jako právě s Polskem.
- Hodnota vzájemného zbožového obrátu je vysoká, což vyplývá z pozice Polska mezi našimi obchodními partnery. Jednoduchým výpočtem dospějeme k zajímavému číslu: jestliže v roce 2016 činil objem našeho vývozu do Polska 229 miliard CZK, tak denně pomyslně překročilo česko-polskou hranici směrem do Polska zboží v hodnotě více než 600 milionů CZK a směrem obráceným v hodnotě téměř 800 milionů CZK, a to včetně sobot a nedělí.
- S žádnou ze sousedních zemí, jakož i se žádnou ze členských zemí Evropské unie, které patřily v roce 2016 mezi našich 20 nejvýznamnějších obchodních partnerů, neměla Česká republika pasivní saldo obchodní bilance. Samo o sobě je toto pasivum značně vysoké.
- Polsko je – kromě Německa – naším sousedem s rozsáhlou kapacitou ekonomiky, s rozsáhlým vnitřním trhem. Toto konstatování samo o sobě hovoří o potenciální absorpční schopnosti trhu našeho severního souseda. Existuje tedy základní předpoklad možnosti uplatnění našeho zboží právě zde, navíc podpořený geografickou blízkostí polského teritoria. Nelze než apelovat na naše exportéry, aby této možnosti využili v praxi svých exportních politik.

Základní rozbor pasíva obchodní bilance s Polskem

V závěrečné části článku bych rád prezentoval základní rozbor výše uvedeného pasíva naší obchodní bilance ve vztahu k Polsku v letech 2014 – 2016. Následující tabulka vyjadřuje v jednotlivých sloupcích v absolutních hodnotách (v miliardách CZK) rozdíl mezi vývozem a dovozem docílený ve vzájemné obchodě v jednotlivých letech sledovaného období. Šipky naznačují růst či pokles pasíva v jednotlivých zbožových třídách dle 1místné nomenklatury SITC v těch případech, kde je pasívum generováno (což jsou prakticky všechny zbožové třídy kromě druhé a sedmé).

Období/SITC	Celkem	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
2014	-31,2	-13,2	-1,6	-1,2	-8,6	1,6	1,8	-10,9	4	-4,1	-1,4	
2015	-46,8	-17,5	-2,5	1,5	-12,3	0,4	-0,6	-16,5	7	-5,9	-0,4	
2016	-59,0	-15,8	-2,7	3,5	-12,9	-1,1	-5,0	-20,8	10,1	-14,1	-0,2	
Záporná salda	Změna 2015-2014	↑ 15,6	↑ 4,3	↑ 0,9	2,7	↑ 3,7	↑ 1,2	↑ 2,4	↑ 5,6	3,0	↑ 1,8	↓ 1,0
	Změna 2016-2015	↑ 12,2	↓ 1,7	↑ 0,2	2,0	↑ 0,6	↑ 1,5	↑ 4,4	↑ 4,3	3,1	↑ 8,2	↓ 0,2
	Změna 2016-2014	↑ 27,8	↑ 2,6	↑ 1,1	4,7	↑ 4,3	↑ 2,7	↑ 6,8	↑ 9,9	6,1	↑ 10,0	↓ 1,2

Legenda

↑ - navýšení pasíva nebo přechod z aktiva do pasíva bilance ve sledovaném období

↓ - snížení pasíva ve sledovaném období

Z uvedeného jsou zřejmé čtyři hlavní zdroje našeho pasíva obchodní bilance, a sice v obchodě

- s potravinami a živými zvířaty (SITC 0)
- minerálními palivy a mazadly (SITC 3)
- chemikálie (SITC 5)
- tržními výrobky tříděnými hlavně dle druhu materiálu – SITC 6 a
- různými průmyslovými výrobky (SITC 8).

Ve zbožové třídě SITC 0 (potraviny a živá zvířata) tradičně převažuje dovoz nad vývozem; za pozitivní jev lze považovat snížení pasíva za rok 2016 proti roku 2015. Stejně tak tradičním nositelem pasíva je třída SITC 3 (uhlí a koks, ropa a ropné výrobky). V posledních dvou letech se do pasíva odstavá i třída SITC 5 (chemikálie). K největšímu nárůstu pasíva obchodní bilance došlo ve třídách SITC 6 a 8. Při podrobnějším rozboru třídy 6 je zřejmé, že hlavními zdroji pasívní bilance zde je dovoz měděných tyčů, prutů a profilů, hliníku a jeho slitin tvářených i netvářených a olova včetně jeho slitin netvářených. Mimořádně vysoký byl dovoz břitev a holicích čepelek v roce 2015 a opakovaně v roce 2016. Třída SITC 8 představuje zejména dovoz sedadel (včetně těch představitelných na lůžka) včetně dílů, a dřevěného nábytku.

Zajímavý je rozbor třídy SITC 7, kde v níže uvedené tabulce č. 4 figuruje položka „stroje a zařízení k výrobě energie“ (SITC 7) s dovozem v hodnotě přes 13 mld. CZK v r. 2015. Jedná se o dovoz pístových motorů s vnitřním spalováním pro vozidla a díly k nim. Jsou to tedy subdodávky pro náš vývoz aut.

Celkový závěr

Jaký závěr lze z uvedeného základního rozboru pasíva obchodní bilance učinit pro polskou relaci? Rozhodně není třeba vytvářet na základě tohoto postupně se zvyšujícího pasíva v posledních přibližně 5 letech žádné radikální závěry. Z uvedeného je zřejmé, že značná část pasíva obchodní bilance je vytvářena dovozem tradičních položek. Obchod s komponenty v oblasti automobilového průmyslu (přesněji řečeno zvýšený dovoz těchto komponentů z Polska pro potřeby našich výrobců aut) velmi pravděpodobně způsobil, že největší tradiční zdroj našeho aktiva bilance (třída SITC 7 stroje a zařízení – tj. hlavně silniční vozidla) nestačil vykompenzovat pasívum obchodu ve všech ostatních zbožových třídách.

Na druhé straně se ovšem zvýšený dovoz komponentů pro automobilový průmysl projevil v jiných teritoriích plusovým saldem díky zvýšeného exportu aut v době konjunktury automobilového průmyslu, takže de facto přispívá k pozitivní obchodní bilanci celého našeho zahraničního obchodu.

Z uvedeného je zřejmé, že není ovšem účelem tohoto článku nabádat naše exportéry k tendenci opouštět perspektivní polský trh a za cenu snížených dovozů vyrovnat stávající pasivum obchodní bilance. Je tomu právě naopak – chtěl bych vyzvat naše vývozce, aby se snažili nalézt existující mezery na trhu našeho severního souseda a zaplnit je právě jejich výrobky. Jinými slovy snížit pasivum obchodní bilance aktivní cestou zvýšeného vývozu.

Ostatně, vývoj obchodu za první pololetí letošního roku naznačuje, že v meziročním srovnání se daří tento záměr v praxi realizovat.

Ing. Jiří Dorňák

zástupce ředitele odboru zahraničně ekonomických politik / vedoucí oddělení zemí EU, ESVO a západního Balkánu

Zdroje informací:

Český statistický úřad (přeshraniční statistika), grafy – MPO ČR, vlastní výpočty